

بسمه تعالی

کزارش:

انجام برنامه های اجرایی قایقرانی و تهیه برنامه صید و صیادی تالاب زیربار

کارفرما: دفتر طرح تالابهای ایران

مشاور: مهندسین مشاور توسعه پایدار رزآب پی

پاییز ۱۳۹۷

اجرای ۳ برنامه الویت دار از برنامه مدیریت قایق رانی در تالاب زریبار

به نام هیئت منتهی بخش

نام پروژه:

انجام برنامه های اجرایی قایقرانی و تهیه برنامه صید و صیادی تالاب زریبار

گزارش:

خلاصه ی گزارش اقدامات صورت گرفته در تالاب زریوار

نام کارفرما:

دفتر طرح حفاظت از تالابهای ایران

مشاور:

مهندسین مشاور توسعه پایدار رز آب پی

☒ IFC صدور برای نظرخواهی						
☐ IFI صدور برای اطلاع						
☐ IFA صدور برای تصویب						
00	بهار ۱۳۹۷	س. زیبایی م.ج. براری ش. آزادی س. خادم	ش. آزادی	م.ج. براری		
بازنگری	تاریخ	تهیه	کنترل	تصویب	تاریخ	تصویب
					تصویب کارفرما	

فصل اول:

خلاصه‌ی گزارش اقدامات صورت گرفته در تالاب زیریوار

۱- خلاصه‌ی گزارش اقدامات صورت گرفته در تالاب زریوار

بر اساس برنامه مدیریت زیست بومی زریبار با هدف ساماندهی اسکله قایقرانی و تدوین و اجرای برنامه ساماندهی صید و صیادی در تالاب زریبار طی قرارداد ۱۰۶۳۷/ت/۳ در مورخ ۱۳۹۷/۲/۲۵، تفاهم نامه ای بین طرح حفاظت از تالابهای ایران و شرکت مهندسين مشاور توسعه پایدار رزآب پی، منعقد گردید، که با حضور تمامی ذینفعان و با انجام برنامه های مشارکتی، به مصوبات ذیل منجر شد.

به منظور تدوین بیانیه مشکلات و پیامدهای صید و صیادی و همچنین ارایه راهکارها با روش برنامه ریزی مشارکتی به صورت کارگاههای آموزشی با حضور کلیه گروه‌داران تشکیل گردید که هدف از این روش آشنایی با دیدگاههای مختلف گروه‌داران که منافع مختلفی از تالاب زریبار دریافت کرده اند و هر کدام دیدگاه خود را نسبت به حفظ و ژینایی دریاچه زریبار دارند. هدف رسیدن به اجماع نظری نسبت به بهره برداری خردمندانه از تالاب و حفظ آن برای نسل های آینده می باشد، در صورتی که نسل حاضر که معیشت خود را از تالاب دریافت می کند، بتوانند همچنان با حفظ اصول توسعه پایدار هم به عدالت اجتماعی و هم به عدالت بین نسلی منتهی گردد. بدین منظور در دو کارگاه اول به برگزاری جلساتی مشارکتی تحت عنوان بررسی مسایل و مشکلات و ارایه راهکارها برای مرتفع سازی مشکلات صید و صیادی انجام گرفته است و در نهایت در دو کارگاه مباحث آموزشی تحت عنوان ارزش اکوسیستم تالابی، کارکردهای آن، قوانین مرتبط با آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، محدودیت ها و ممنوعیت

های شکار و صید، جرایم و تخلفات شکار و صید و مجازات های مربوطه، آثار زیانبار صید در تالاب زریبار ارایه شده است.

گزارش کارگاه اول

کارگاه تهیه و تدوین برنامه صید و صیادی در تالاب زریوار با حضور نمایندگان دفتر طرح حفاظت از تالاب ها، کارمندان اداره کل حفاظت محیط زیست استان کردستان، نمایندگان اداره شیلات و نمایندگان تعاونی صید و صیادی در طی روزهای یکشنبه و دوشنبه مورخ ۷ و ۸ مرداد ماه سال ۱۳۹۷ در سالن اجتماعات هتل جهانگردی زریوار مریوان برگزار گردید.

در روز اول به کمک همه شرکت کنندگان حاضر در جلسه تقویم فصلی فعالیت های صیادان در طول ماه های مختلف سال در قالب جدولی به همین عنوان تهیه گردید که هدف از تهیه این جدول شناسایی مشکلات معیشتی و پتانسیل های شغلی صیادان بود. . در روز دوم در ابتدای جلسه آقای مهندس قادری گزارش مدیریت زیست بومی تالاب زریوار را ارائه نمودند. سپس جناب آقای دکتر احمدی در مورد بکارگیری رویکرد زیست بومی در مدیریت تالاب زریوار توضیحاتی را ارائه دادند. در ادامه کارگاه جناب آقای مهندس حسین پور در مورد مطالعات لیمونولوژی صورت گرفته در تالاب زریوار توضیحاتی را ارائه دادند. در قسمت دوم کارگاه روز دوم، دو پانل با موضوعات «مشکلات و تهدیدات صید و صیادی در تالاب زریوار» و «مشکلات و تهدیدات ناشی از صید و صیادی در تالاب زریوار» تشکیل شد که اعضای پانل اول متشکل از صیادان و نماینده شیلات و نماینده دفتر تالاب ها و اعضای پانل دوم، متشکل از نماینده شیلات، نماینده اداره محیط زیست و محیط بانان و نمایندگان تشکلهای مردم نهاد بود. در این پانلها به بحث و گفتگو پیرامون موضوعات

مطرح شده پرداختند و سپس نتایج این بحث‌ها در قالب جداولی پیاده سازی گردیده و در نهایت در پایان کارگاه، توسط نماینده هر گروه ارائه و توضیح داده شد.

تصویر ۱: حاضرین جلسه در حال تهیه تقویم فصلی

تصویر ۲: ارائه توضیحات راجع به تالاب زیربار

در مرحله دوم از این کارگاه گروه‌داران در دو گروه صیادان و مدافعان محیط زیست به بیان مشکلات و تهدیدات پیش روی صید و صیادی و همچنین مشکلات و تهدیدات ناشی از صید و صیادی پرداختند.

این مشکلات در مواردی به شرح ذیل آورده شد:

نمایندگان تعاونی صیادان

- ۱- نبود بیمه برای اعضای تعاونی صیادان
- ۲- عدم مجوز قایق موتوری برای صیادان
- ۳- وجود صید غیرمجاز بی‌رویه از طرف متخلفین
- ۴- نبود مکان مناسب در کنار ساحل جهت نگهداری تجهیزات صیادی
- ۵- عدم وجود تسهیلات مناسب جهت کاهش هزینه های تعاونی (خرید تور، قایق، لنگر)
- ۶- شرایط نامساعد جوی تأثیرگذار بر روی میزان صید
- ۷- وجود تعداد زیاد قایق های تفریحی که منجر به آلودگی آب و در نهایت نابودی آبزیان می‌گردد
- ۸- ریختن زباله توسط گردشگران و آلودگی آب دریاچه
- ۹- کمبود نیروی محیط‌بان برای برخورد با صید غیر مجاز
- ۱۰- گشت و کنترل محیط‌بانان در بازه‌های زمانی کوتاه‌تر برای جلوگیری از صید غیرمجاز
- ۱۱- ورود ماهی‌های پرورشی از دیگر شهرهای استان به مریوان (به عنوان رقیب بازاری)
- ۱۲- پایین بودن قیمت ماهی‌های تالاب نسبت به سایر تولیدات (مرغ، ماهی‌های پرورشی و....)
- ۱۳- افزایش هزینه‌های صید و صیادی نسبت به درآمد

۱۴- عدم وجود اتحادیه تعاونی صیادان در سطح استان

۱۵- پرداخت هزینه به محیط زیست بابت حفاظت از دریاچه (بنزین، تعمیرات، سرویس و کرایه ماشین)

۱۶- عدم درآمد در ۶ ماهه اول سال

نمایندگان محیط زیست و انجمن ها

۱- معرفی و ورود گونه های غیربومی و مهاجم به تالاب

۲- تورگذاری به میزان چند برابر حدمجاز

۳- صید به روش جرگه

۴- آلودگی ناشی از وجود دکه ها (۵ دکه)

۵- صید در ساعات غیر مجاز و بصورت شبانه

۶- ورود فاضلاب به تالاب

۷- مرگ و میر پرندگان ناشی از تور صیادان

۸- آتش سوزی نیزار (توسط متخلفین غیرمجاز) در اثر جمع آوری تور صیادان غیرمجاز توسط تعاونی صیادان

۹- نارضایتی عمومی از حضور صیادان در تالاب

تصویر ۳: حاضرین جلسه در حال بررسی مشکلات و تهدیدات صید و صیادی

تصویر ۴: حاضرین جلسه در حال بررسی مشکلات و تهدیدات ناشی از صید و صیادی

گزارش کارگاه دوم

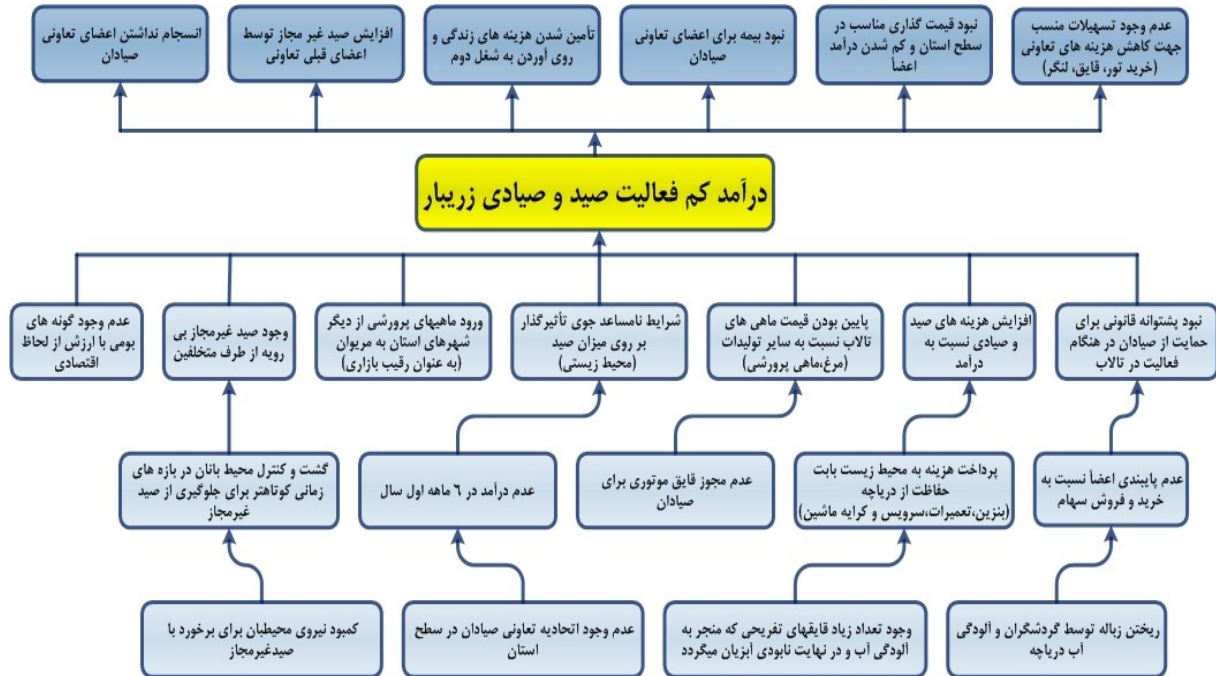
کارگاه تهیه و تدوین برنامه صید و صیادی در تالاب زریوار با حضور نماینده دفتر طرح حفاظت از تالاب ها، کارمندان اداره کل حفاظت محیط زیست استان کردستان، نمایندگان اداره شیلات و نمایندگان تعاونی صید و صیادی، نماینده فرمانداری، نماینده جهاد کشاورزی در روز چهارشنبه مورخ ۴ مهر ماه سال ۱۳۹۷ در سالن اجتماعات اداره منابع طبیعی شهرستان مریوان برگزار گردید.

ترسیم درخت مشکلات توسط هر گروه کاری

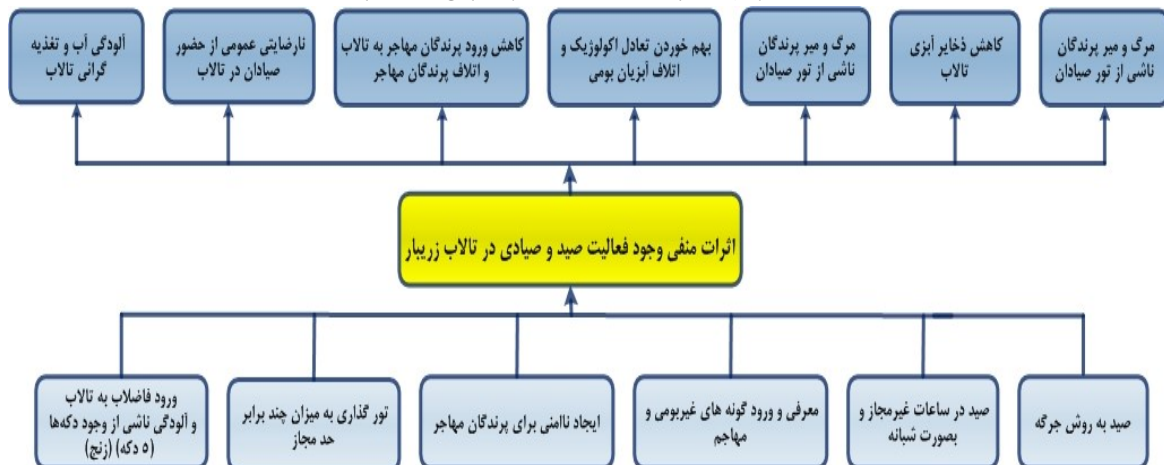
در این کارگاه حاضرین به دو گروه کاری تقسیم گردیده که یک گروه افرادی هستند که دغدغه محیط زیستی دارند و مایل به کمک به افراد محیط زیستی برای رفع مشکلاتشان هستند و گروه دیگر که دغدغه های معیشتی دارند و مایل به کمک به صیادان در رفع مشکلات هستند. سپس هر گروه مشکل اصلی را شناسایی و به عنوان تنه درخت در مرکز قرار داده، که در گروه حامیان صیادان "درآمد کم فعالیت صید و صیادی زریوار" و در گروه حامیان محیط زیست "اثرات منفی وجود فعالیت صید و صیادی در تالاب زریبار" می باشد. سپس هر گروه شروع به بحث در مورد ریشه این مشکل و علل آن پرداختند و هر کدام از این علت ها به عنوان ریشه درخت قرار داده شد و در مرحله بعد در مورد اثرات این مشکل صحبت شده و این اثرات به عنوان شاخه درخت در نظر گرفته شد و به این ترتیب درخت مشکلات برای هر کدام از گروه ها ترسیم گردید. و در نهایت هر کدام از گروه ها درخت مشکلات خود را برای حاضرین در جلسه تشریح می کنند.

دیاگرام ۱: درخت مشکلات گروه حامیان صیادان

دیاگرام ۲: درخت مشکلات طرفداران محیط زیست

گام دوم: بررسی درخت مشکلات و ارائه اقدامات لازم برای حل مشکلات

پس از بررسی درخت مشکلات هر گروه، اقدامات پیشنهادی خود را برای حل این مشکلات به صورت جداولی ارائه دادند و این اقدامات در بین اعضای حاضر در کارگاه به بحث و نظر خواهی گذاشته شد. این جداول در سه ستون طراحی شد که شامل اقدام پیشنهادی، نهاد مسئول و نهاد همکار می باشد.

جدول ۲: اقدامات پیشنهادی کاهش مشکلات و ارتقای معیشت صید و صیادی در تالاب زریبار

اقدام	نهاد مسئول	نهاد همکار
ایجاد فضای مناسب جهت ارائه خدمات به گردشگران در محدوده قایقرانی	تعاونی صیادان	محیط زیست مریوان
تولید صنایع دستی از نیازهای تالاب توسط اعضای تعاونی	تعاونی صیادان	میراث فرهنگی و گردشگری - محیط زیست
باز خرید سهام تعاونی توسط ارگانهای مربوطه	سازمان حفاظت محیط زیست کشور	استانداری کردستان
ایجاد شبکه های توری ماهیگیری در تالاب زریوار (پرورش در قفس)	تعاونی صیادان	محیط زیست کردستان
ایجاد سایت ماهیگیری تفریحی و ورزشی	تعاونی صیادان - محیط زیست	اداره ورزش و جوانان - محیط زیست - میراث فرهنگی و گردشگری
احداث استخر پرورش ماهی سردابی از شبکه انتقال گاران در محدوده دریاچه	تعاونی صیادان	آب منطقه ای - جهاد کشاورزی - محیط زیست

جدول ۳: اقدامات پیشنهادی کاهش اثرات منفی صید و صیادی بر اکوسیستم تالاب زریبار

اقدام	نهاد مسئول	نهاد همکار
انتقال تعاونی به دریاچه سد گاران	شیلات	آب منطقه ای - محیط زیست - فرمانداری - جهاد کشاورزی
اختصاص تسهیلات به منظور احداث استخر پرورش ماهی گرمابی یا سردابی	فرمانداری	جهاد کشاورزی - منابع طبیعی - کمیته امداد - کار و امور اجتماعی - آب منطقه ای
آموزش اعضا و صید به روشهای مؤثرتر و به روزتر	شیلات	محیط زیست - سمن های مردم نهاد
ایجاد معیشت جایگزین	فرمانداری - محیط زیست	واگذاری دهک های اقتصادی (مارکت، رستوران، کباب ماهی)
		طرح های گردشگری و توریستی
		فروش پروانه صید و ادوات صیادی
بازخرید اعضا تعاونی صیادان	تعاون کار و رفاه اجتماعی	فرمانداری - بیمه تأمین اجتماعی - شیلات
تغییر روش صید از تور به قلاب و فروش خدمات ماهیگیری تفریحی	شیلات	سازمان حفاظت از محیط زیست

تصویر ۵: تصاویری از ترسیم درخت مشکلات توسط گروه ها

تصویر ۶: تصاویری از ارائه گروه ها

کارگاه سوم و چهارم

در کارگاه سوم و چهارم بعد از برگزاری دو کارگاه اول با حضور تمامی گروه‌داران و رسیدن به اجماع نظر در کارگاه سوم و چهارم ابتدا با مرور نتایج کارگاه‌های قبلی که بررسی وضعیت صیادی در زریبار و مشکلات تعاونی مرور گردید و با هدف اینکه آیا امکان تغییر معیشت صیادان وجود دارد باتوجه به اینکه دریاچه زریبار در سال ۱۳۸۸ به عنوان یکی از ۴ محدوده پناهگاه حیات وحش، اثر طبیعی ملی به ثبت رسیده است. امکان دادن صدور مجوز وجود ندارد مگر به صورت ویژه آن هم نه به منظور کسب و کار بلکه به صورت دادن مجوز به صورت مطالعاتی، تحقیقاتی بر روی گونه‌های مختلف می باشد، در واقع نباید هیچ گونه پروانه انتفاعی صادر گردد.

در سوالی که از سمت صیادان در مورد رویکرد تغییر معیشت صیادان در نظر گرفته شد. جواب بر این بود که به سمت آتلیه و عکاسی و پذیرایی مختصر تغییر در معیشت صیادان داده شود که یکی از صیادان با اشاره به اینکه در عصر دیجیتال نمی توان بر روی درآمد حاصل از آتلیه سرمایه گذاری کرد، نارضایتی خود را اعلام کردند. مهم ترین دغدغه صیادان نگرانی از معیشت خود بود که اطمینان داده شد، بعد از مهندسی ارزش (بررسی اینکه آیا صید و صیادی به روش انتفاعی از لحاظ بهینه سازی مصرف و پایداری تالاب زریبار صحیح می باشد و یا خیر) و نه فقط براساس تصمیم تجربی ناشی از کارگاه ها صورت خواهد گرفت.

یکی از ایرادات وارد بر افزایش صید قاچاق بر محیط زیست وارد است. که به علت های مانند وسیع بودن منطقه حفظ و نظارت هکتار گیاهی نمی بینید، سطح وسیع محدوده حفاظتی، کمبود نیروی کار، که می توانند نظارت ۱۰۰ درصدی بر روی دریاچه داشته باشند، اما تعاونی صیادان به عنوان همکاران محیط زیستی هستند که همواره آنها نیز مراقب تالاب و حیات پرندگان بوده اند. تعداد پرندگانی که در تورهای صیادی

اسیر می گردند کمتر از ۲ درصد در سال می باشد. اما در مورد صید با قایق موتوری را انکارناپذیر دانستند. اما در تعداد قایق موتوری و قایق پدالی در مطالعات گذشته حجم ۴ تعداد قایق موتوری که برای گردشگری، گشت و کنترل، امداد و نجات می باشد که اگر بیشتر از این تعداد باشد، غیرقانونی می باشد و راه حل آن نیز استفاده اجاره ای از قایق های موتوری اسکله داران است.

تصویر ۷: تصویری از ارائه آقای همت بلند

گزارش بویه گذاری

از آنجا که یکی از بندهای اصلی حفاظت از تالاب زریبار، ساماندهی اسکله‌ها، بررسی تعیین ظرفیت برد و مطالعات اکولوژیکی قایقرانی می‌باشد، در این بخش از پروژه حاضر به بررسی وضعیت اسکله داران تالاب زریبار پرداخته شده است، به طوری که با مدیریت صحیح بتوان در کنار حفظ این رشته مهیج و توریست پسند آسیب های وارد بر تالاب بر اثر فعالیت قایق ها را کم کرده و بهره برداری از آن به حالت پایدار در بیاید. ضمن احترام به حقوق جوامع محلی و گردشگران و اکوتوریست ها باید برنامه ریزی ها به شکلی صورت گیرد و پیش رود که بتوان این زیست بوم زیبا را با زیبایی هایش حفظ کرد. بنابراین، با اجماع نظر بین دانش فنی و تجربی و در راستای مصوبات برنامه مدیریت جامع زریبار، به این نتیجه رسیدیم که در محدوده اسکله زریبار تعداد ۵۲ قایق پدالی و ۴ فروند قایق موتوری فعالیت داشته و تخصیص آن به شرح زیر پیشنهاد میشود:

یک فروند برای هلال احمر و آتش نشانی: جهت سرویس دهی به نجات غریق و همکاری در موارد اضطراری همچون آتش سوزی

یک فروند برای محیط زیست: جهت مطالعات ، تحقیقات و بازدید میدانی، گشت زنی، کنترل و پایش

دو فروند برای گردشگری: استفاده جهت فعالیت های گردشگری، تفریحی و اکوتوریسم و همچنین همکاری در نجات غریق و موارد اضطراری

. به منظور شاخص کردن حریم ها بعد از مطالعات زیست محیطی به این نتیجه رسیدیم که از ابزار و وسایل سازگار با محیط طبیعی دریاچه زریبار استفاده گردد که بدین منظور از چوب تنه

درخت چنار همراه با پرچم استفاده شده است که به منظور تثبیت پایه چوب تا سطح ارتفاع ۱,۵- ۲ متری در ته دریاچه محکم و تثبیت شده است. به پیوست نقشه محدوده های مشخص شده ارایه شده است.

تصویر ۸: تصویری از بویه های طبیعی

تصویر ۹: تصویری از محدوده بویه گذاری شده

